

DIPLOMOVÁ PRÁCE BERN SCHÜTZENMATT

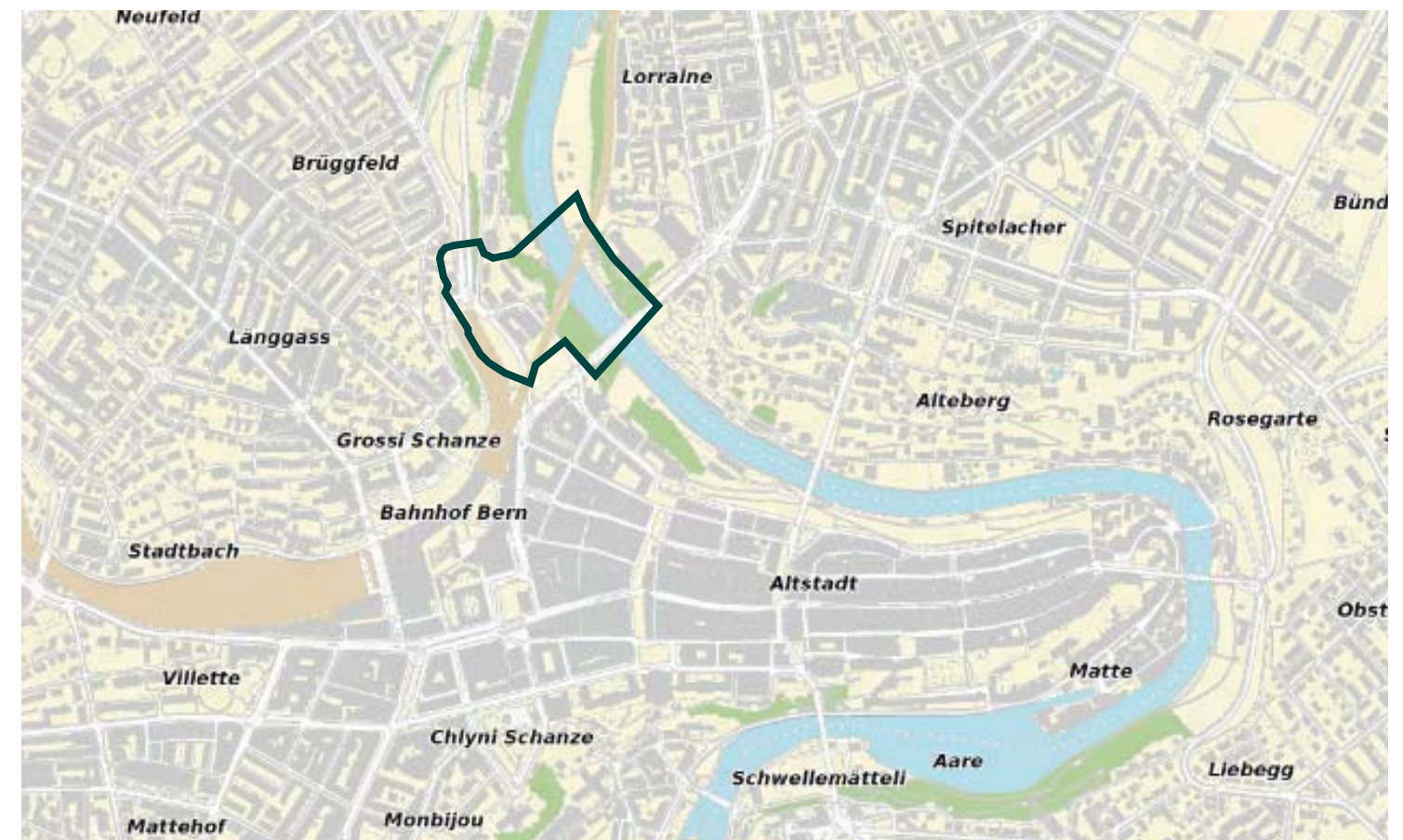
ZPRACOVALA BC. IVETA PEŠKOVÁ

VEDOUCÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE ING. ARCH. IVAN PLICKA, CSc. KONZULTANT ING. ARCH. MATYÁŠ SEDLÁK

FAKULTA ARCHITEKTURY ČVUT
ÚSTAV URBANISMU 15119 ATELIER PLICKA
LETNÍ SEMESTR 2011/2012

- 01 O ÚZEMÍ
- 02 SOUČASNÝ STAV
- 03 FOTODOKUMENTACE
- 04 PROBLÉMY ÚZEMÍ
- 05 ZADÁNÍ
- 06 URBANISTICKÝ NÁVRH
- 07 DŮM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

01 O ÚZEMÍ

Nejpozoruhodnějším topografickým rysem města je zcela jistě hluboký zářez údolí řeky Aare do kopcovité, zelení pokryté krajiny, kterou ledovce tvarovaly více než stovkou tisíc let. Meandr, kde řeka mění o 180° směr, strmé svahy údolí a silný proud řeky jsou charakteristiky, které by bývaly měly z poloostrova logicky učinit ideální místo pro osídlení, neboť by se dalo velmi snadno bránit. 1 000 m dlouhý a 400 m široký poloostrov ležící 20 – 50 m nad řekou byl však osídlen až v roce 1191, kdy byl na východním cípu poloostrova v Nydegg postaven opevněný hrad. Hrad Nydegg kontroloval most Untertor, jediný přechod přes řeku široko daleko. Na jižním břehu poloostrova stávaly vodní mlýny a byl zde i malý přístav využívaný říčními obchodníky. Čtvrť Matte nacházející se v záplavové oblasti a hojně navštěvovaná cizími obchodníky se nepýšila dobrou pověstí a dodnes si něco ze své staré hrubosti zachovala. Šlechtické rodiny postupně zabíraly horní část poloostrova. Osídlení se rozrůstalo od východu na západ ve třech hlavních vlnách. Do roku 1622 se z osady stalo město, které se rozprostíralo po celém poloostrově. Opevněním Grosse Schanze dokončeným v roce 1634 dosáhlo opevněné město na svoji západní hranici. Politické bouře, rozvoj zbrojní techniky a růst populace na počátku 19. století ukázaly na zastaralost opevnění a v roce 1826 byly poslední zbytky opevnění srovnány se zemí. Z impozantního obranného díla se do současnosti dochovaly jen dvě věžové brány, základy brány třetí a krátký úsek městských hradeb.

Další růst města si vyžádal značný rozvoj zastaralé dopravní infrastruktury města. Po více než pět staletí zprostředkovávali spojení města s okolním světem pouze Untertorbrücke na východní straně města a věžové brány na západní straně městských hradeb. Proto až do roku 1857 proudila veškerá doprava po východo-západní ose města. Do konce 19. století byly postaveny čtyři mosty (tři silniční a jeden kombinovaný pro železniční i silniční dopravu), což dramaticky změnilo do té doby platná pravidla městského rozvoje. Spojením poloostrova s protějšími břehy řeky na severu a jihu se výrazně zlepšila dostupnost města ze všech světových stran. Následně se město začalo rozrůstat i za meandrem řeky a dále také západním směrem, kde stávalo opevnění.

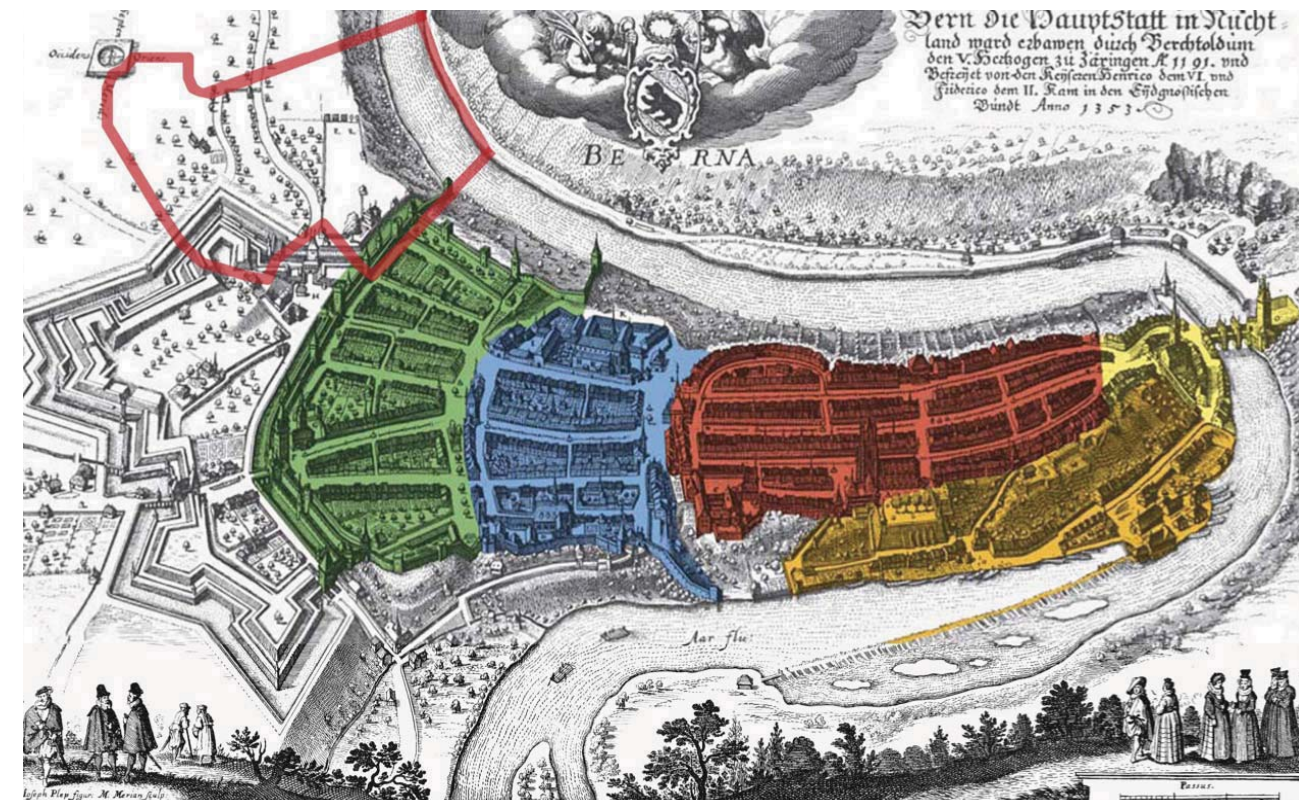

Vaterländischer Volkstag, 17.2.1935: Es spricht Bundesrat Ruedi Minger.

Bahnhofplatz Ost mit Schweizerhof (vor 1911).

1857

Berne with the expansion phases of the medieval town (veduta by Joseph Plepp, copper etching by Matthäus Merian, around 1635/1636). Competition perimeter shown as red frame

Expansion phases shown as overlay over an air view of today's city

- 1 New town, around 1200
- 2 Castle district Nydegg/Stalden, around 1200, contemporaneous second expansion of the town, around 1268/1274 (with the Nydegg Church having replaced the destroyed town castle Nydegg)
- 3 Craftsmen's quarter Matte, around 1200, with the Mattenschwelle weir
- 4 Inner or Savoy New Town, first expansion of the town, from 1255 onwards
- 5 Outer or Holy Ghost New Town, third expansion of the town, from 1344 onwards

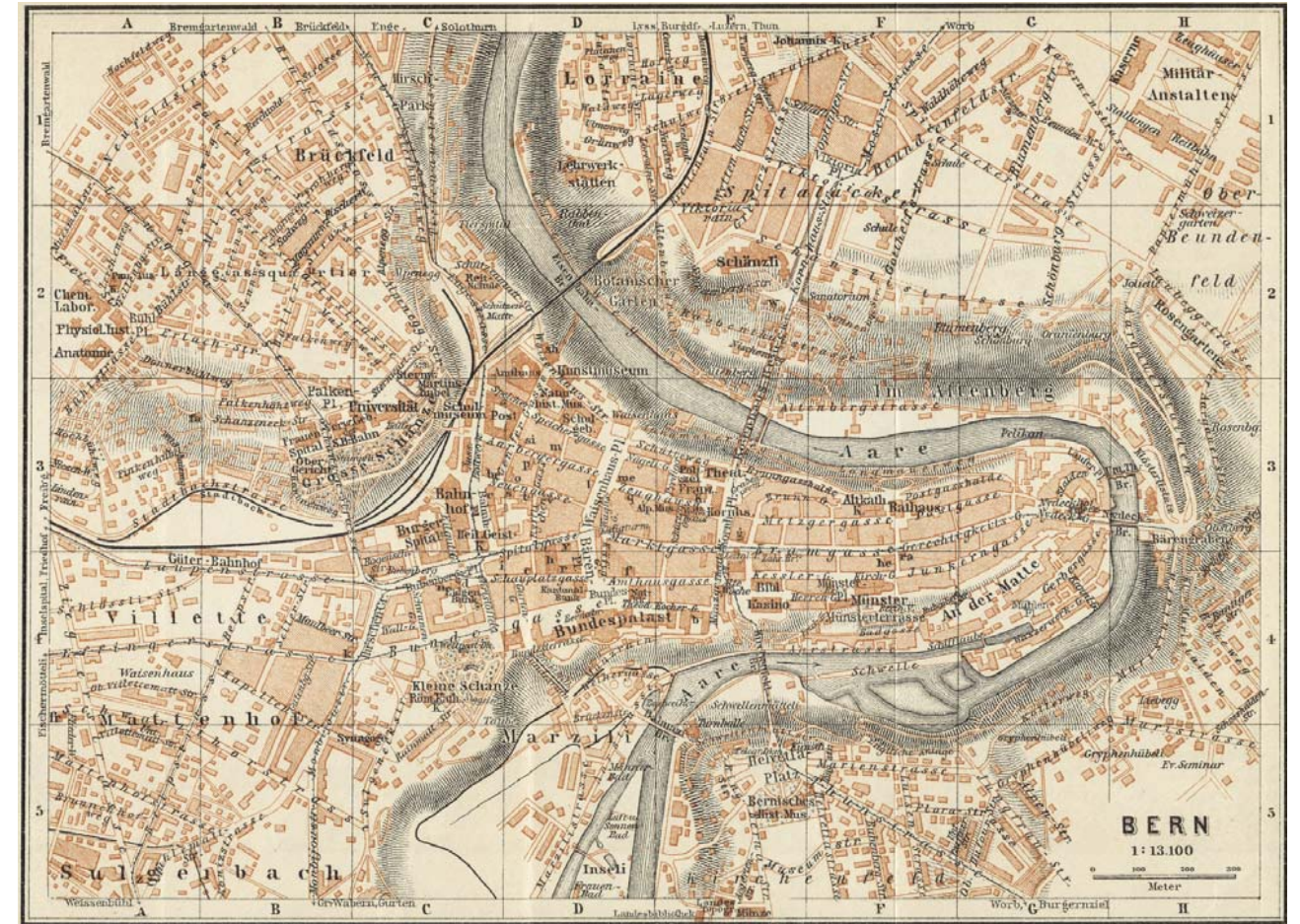
Schützenmatt

Místo, kde si kdysi střelci cvičili mušku, v současnosti ovládá dopravní infrastruktura a zaparkované automobily. Velké, rovné území Schützenmatt, které se dříve táhlo v délce zhruba 300 m od hradeb starého města k severní hraně hradebního příkopu/srázu se postupně zmenšovalo, až z něj zbyl malý trojúhelník o rozměrech 100 na 80 m.

Na rozdíl od sousední památkové zóny, která je na seznamu světového dědictví UNESCO, je Schützenmatt ohyzdný a v průběhu let přitahoval pochybné způsoby využití, ať dočasné či trvalé. Parkoviště, stanoviště vyhlídkových autobusů, pouť a bleší trh se zde střídají v ročních rytmech. Střety mezi aktivisty a policií jsou zde víceméně pravidelnou událostí a jsou důvodem k ustavičným politickým sporům, do kterých je pravidelně vtahováno i nedaleké Kulturzentrum Reitschule.

Poslední obchody na Bollwerk bojují prohranou bitvu o přežití, lidé tu své automobily parkují se smíšenými pocity a zdá se, že jediní, komu to nevadí, jsou návštěvníci Drogenanlaufstelle...

To, co dnes zbývá z kdysi široké a příjemné louky, je malý kousek území vmáčknutý mezi železniční most a ulice Bollwerk a Schützenmattstrasse. Území nejprve v roce 1858 rozdělila železnice, poté zde byly v roce 1862 postaveny budovy Reitschule a nakonec bylo odděleno novým železničním mostem postaveným v roce 1942. Dnes je Schützenmatt jen zbylým prostorem.

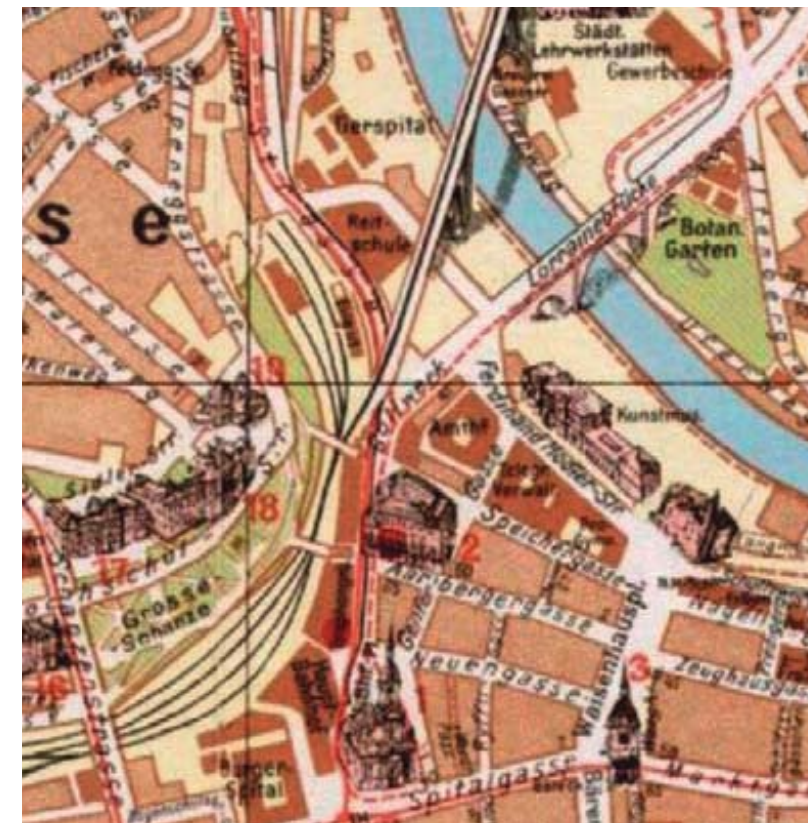
1927

1857/58

Bern 1888

Bern 1939

1961

02 SOUČASNÝ STAV

Schützenmatt – Eilgut

Místo zadané pro diplomovou práci se nachází na severozápadním okraji starého města, kde dříve stávalo opevnění a vojenské cvičiště, které až do konce 18. století chránily západní přístup k městu.

V současnosti kdysi velkolepé opevnění připomíná pouze malá část hradeb a názvy ulic a náměstí, jako např. Langmur, Bollwerk, Grosse Schanze, Schützenmatt15.

Poté, co bylo opevnění srovnáno se zemí, vznikl prostor pro mnoho funkcí, které jsou dodnes přítomny, ale nejsou využívány v souladu s původními záměry:

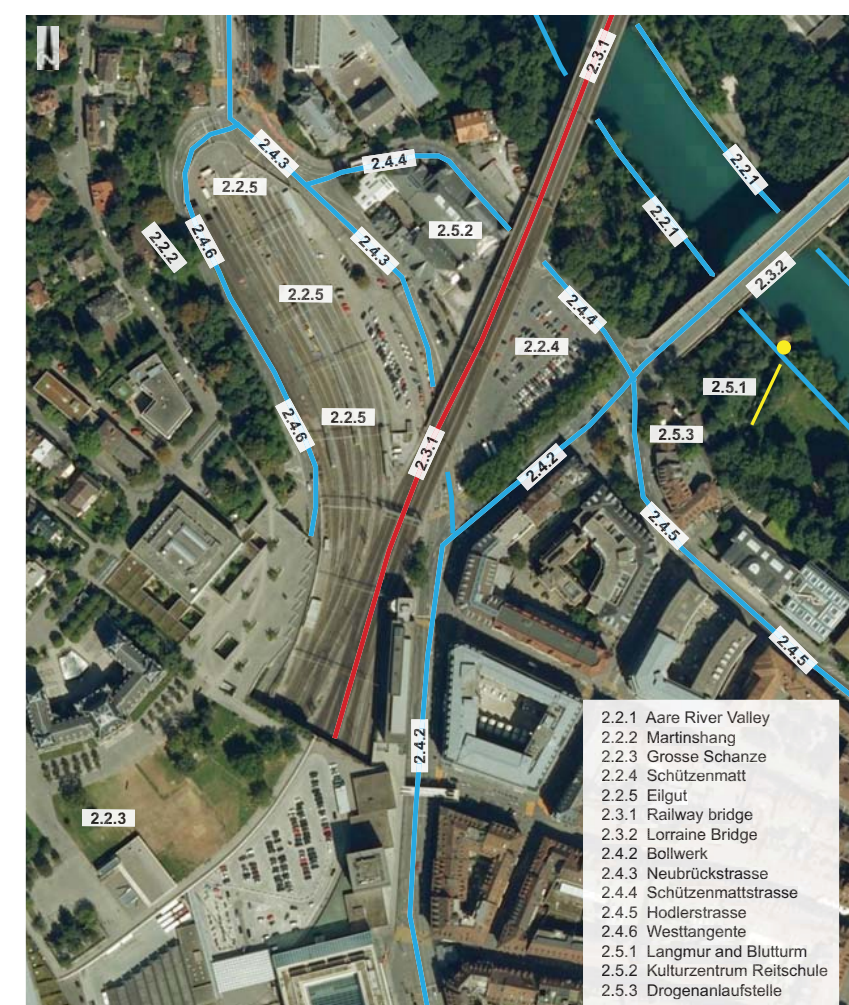
_Eilgut _ nákladní stanice pro expresní nákladní přepravu - v současnosti malé seřazovací kolejiště, depo a parkoviště pro drážní zaměstnance

_Reitschule _ jezdecká škola – v současné době využívána jako autonomní centrum alternativní kultury

_Tierspital _ veterinární nemocnice – v současnosti využívána Fakultou matematiky University v Bernu (Poznámka: Tierspital není součástí zadání diplomové práce)

Postupem času dopravní infrastruktura zabírala stále více prostoru. Stavbou železničního a silničního mostu rote Brücke v roce 1858 došlo ke dramatické změně pravidel bernského městského rozvoje. Bern byl od té doby napojen na železniční síť, která začínala křížovat celé Švýcarsko. Nádraží umístěné na západním konci centrální osy města a na jižním konci Bollwerk se brzy stalo hlavním dopravním uzlem města. Vyvýšené železniční koleje také v podstatě znemožňovaly jakýkoli rozvoj v oblasti mezi bývalými hradbami města v Bollwerk a vnější obrannou linií grosse Schanze.

Jelikož další rozvoj oblasti nebyl možný, místo začalo být zanedbané a využívané kontroverzním způsobem. Dnes je oblast zvláštní směsicí nevyužitého prostoru, místem, kde se setkávají kulturní aktivisté, a útočištěm skupin žijících na okraji společnosti.

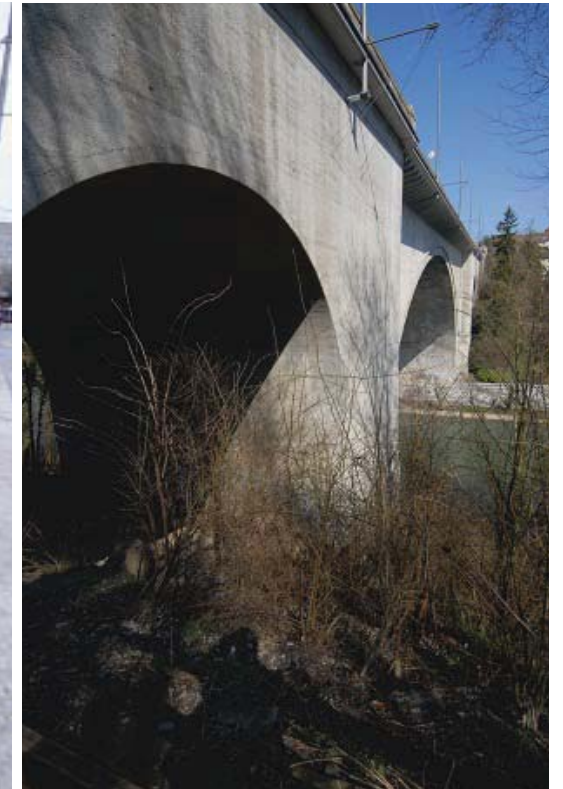

03 FOTODOKUMENTACE

04 PROBLÉMY ÚZEMÍ

Strukturovaný výčet urbanistických a funkčních nedostatků je uspořádán tak, jako byste daným územím procházeli ve směru hodinových ručiček od ulice Hodlerstrasse:

- _ Odpudivá atmosféra podél ulic Hodlerstrasse a Bollwerk
- _ Nedostatek místa a nepraktické umístění Drogenanlaufstelle
- _ Aktivity Drogenanlaufstelle jsou na pohled nepěkné a jsou stálým zdrojem konfliktů
- _ Nevyužitý prostor v oblasti Schützenmatt
- _ Malá hustota zastavěnosti území vzhledem k atraktivitě lokality
- _ Historické opevnění Langmur slouží více jako nepovolený veřejný záchod než jako atrakce
- _ Promenády kolem řeky Aare končí u mostu Lorraine Brücke a dále nepokračují
- _ Altenberg Quartier nemá vhodné spojení s městem
- _ Řešení dopravy, které již neodpovídá dopravní zatíženosti, je plýtváním s veřejným prostorem
- _ Izolované Alkistübli v nehostinném prostoru za Kiss & Ride
- _ Eilgut, jakožto zásadní veřejný prostor, je příležitostí pro vhodný urbanistický zásah
- _ Železniční most vytváří bariéru mezi Reitschule a dalšími kulturními institucemi ve městě
- _ Nedostatečné spojení nádherné čtvrti Alpenegg Quartier s městem a řekou Aare
- _ Údolí řeky Aare je odříznuté od města
- _ Nevyužitý veřejný prostor kolem Reitschule

Fig 21 Street facade with non-public ground floor usage

Fig 22 Railway bridge forming a barrier between the 3 cultural institutions

Fig 23 Left-over space around Reitschule

Fig 24 Aare River Valley cut-off from the city

Fig 26 The stair to the river hidden behind the abutment of Lorraine Brücke

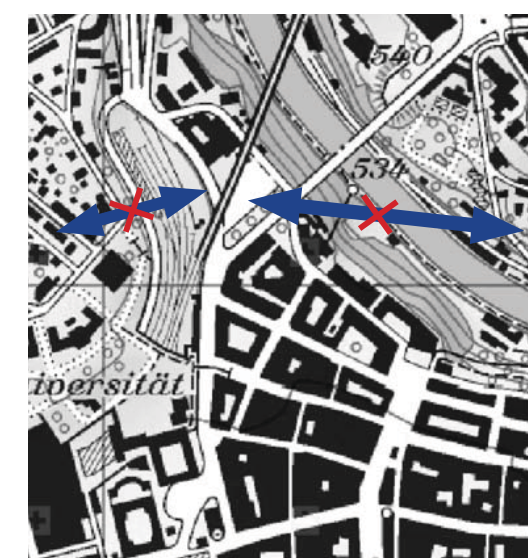

Fig 25 Inadequate links between Alpenegg at left, Schützenmatte at centre, Altenberg at right

05 ZADÁNÍ

Zadání diplomové práce vychází ze zadání mezinárodní studentské soutěže Schindleraward 2012.

Urbanistický koncept

- _Navrhnout koncept nového využití území se zaměřením na jeho revitalizaci a kvalitu veřejného prostoru
- _Nalézt rovnováhu mezi maximální udržitelnou zastavitelností a ochranou blízké památkové zóny
- _Navrhnout optimální mix funkcí, aby bylo dosaženo zajímavého denního i nočního využití prostoru širokým spektrem uživatelů, návštěvníků i kolemjdoucích
- _Navrhnout adekvátní urbanistické řešení pro definování severozápadního rohu Neustadtu, jihozápadního předmostí Lorraine Bridge a vstupu do města z Tiefenastrasse v Eilgut
- _Navrhnout adekvátní spojení z residenční čtvrti Altenberg a promenády kolem řeky do města a do residenční čtvrti Alpenegg - Länggass
- _Posílit spojení mezi kulturním centrem Reitschule a kulturními institucemi na jihovýchod od Schützenmatt
- _Zvolit nejvhodnější dopravní řešení pro váš master plan

Zpřístupnění údolí řeky Aare

- _Spojit promenádu podél řeky s výše položenými částmi města Schützenmatt a Alpenegg se záměrem zlepšit dostupnost mezi městem, rekreačními oblastmi na obou březích řeky a residenční čtvrtí Altenberg
- _Redefinovat svah údolí Aare jako výchozí bod nebo cíl atraktivních výletních tras kolem poloostrova.

Integrace sociálních služeb

- _Vytvořit unikátní adresu s mixem uživatelů
- _Navrhnout dům sociálních služeb a integrovat ho do navrhované zástavby uvnitř perimetru projektu, aniž by se tím jakkoli snížila atraktivita území pro další uživatele
- _Napojit území na městský dopravní systém.

Competition Perimeter

- Master plan perimeter
- Project perimeter
- Protected area, excluded of the competition

06 URBANISTICKÝ NÁVRH

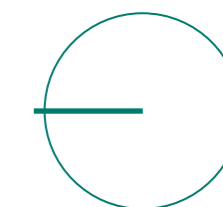
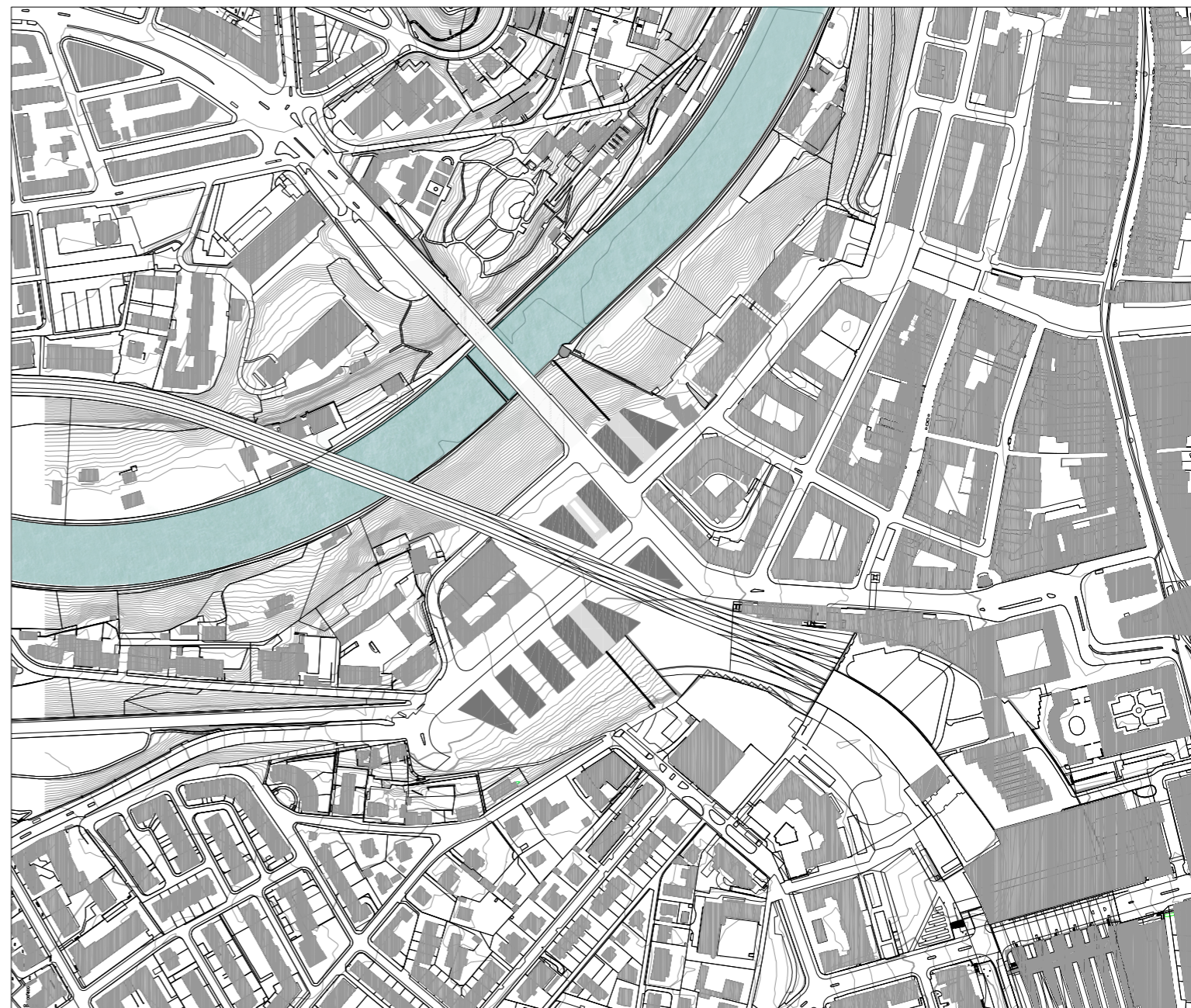
Urbanistický koncept vychází z myšlenky protažení města. Silná struktura jasně definuje území. Ta je dána jednoduchou geometrií zástavby. Geometrii tvoří vždy stejné obdélníky a lichoběžníky a prostor mezi nimi se mění. Budto je volný s volně dobíhající parkem, nebo jej tvoří prostupná pasáž a tedy vnímána jako polootevřený prostor, a nakonec zcela provozně uzavřená budova sociálních služeb.

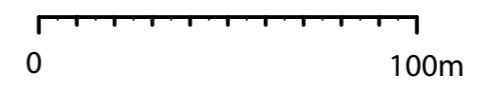
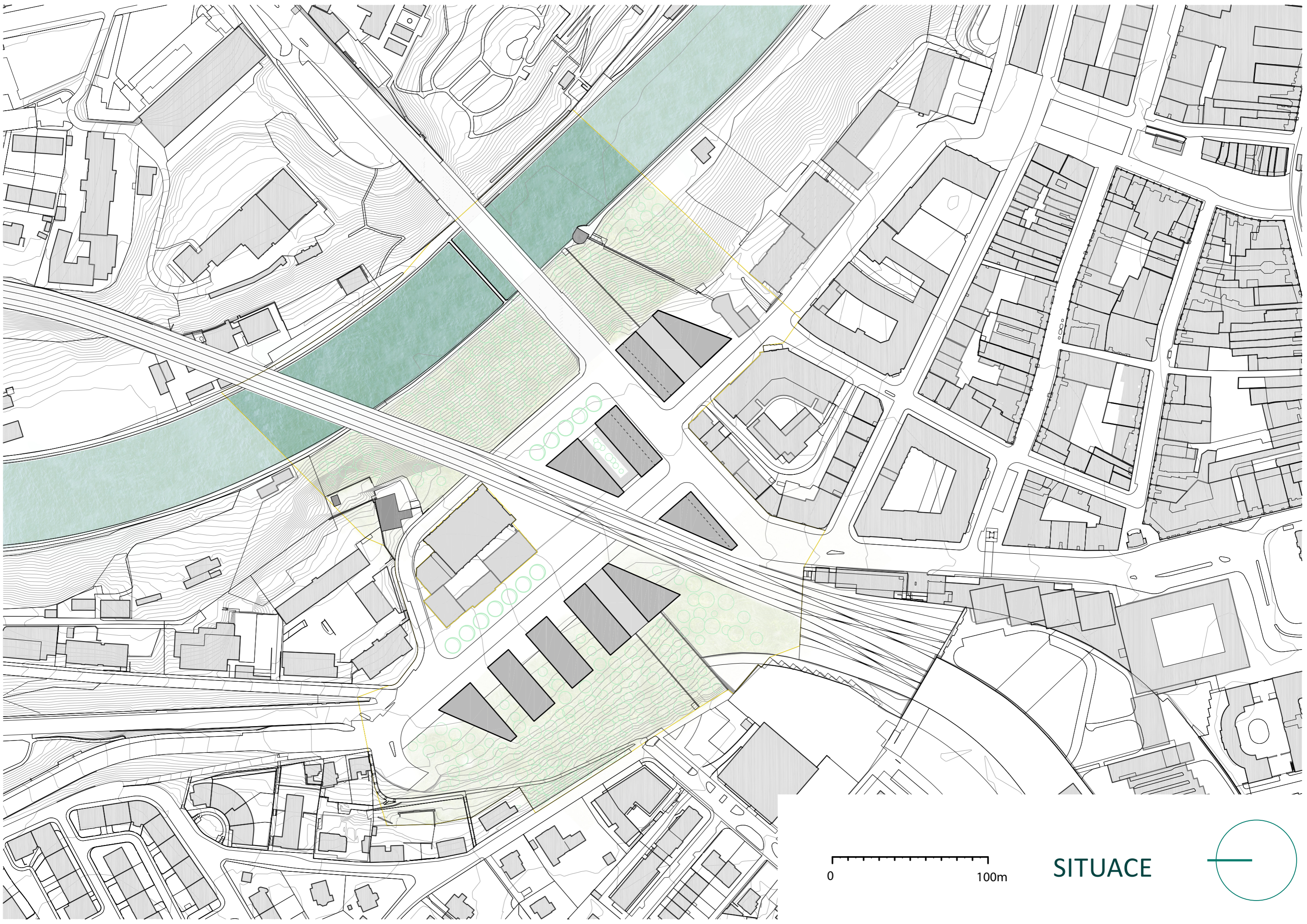
Spojení rezidenční části města Alpenegg s městem je tvořeno nově vznikajícím parkem. Lanová dráha v něm vede do pasáže vznikající mezi dvěma navrhovanými domy. Ty jsou již vnímány jako součást kamenného města. To je s promenádou podél řeky Aare spojeno taktéž lanovou dráhou s nástupní stanicí v pasáži. Svah směrem k řece je velmi příkrý s cennou zelení, tedy těžko využitelný pro pěší spojení cestami. To je kromě lanové dráhy možné stávajícím schodištěm podél zdi ze zbytku středověkého opevnění.

Mezi klasické motivy města Bern patří podloubí. V něm se odehrává veškerý děj na ulici. Na to volně navazuje tvarosloví navrhované zástavby tvorbou konzol nad chodníkem podél silnice Bollwerk. Ty se stávají silným vizuálním prvkem při příjezdu do města po mostě Lorraine Bridge.

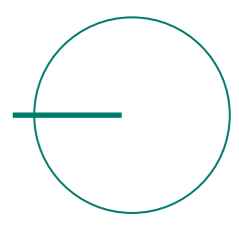
Důležitou roli v území hraje budova uměleckého centra Reitechule. Návrh ji urbanisticky začleňuje do struktury města. Jedná se o vysoce autonomní objekt alternativní kultury. Jeho dominance v prostoru je potlačena. Na předprostor Reitschule navazuje průchozí pasáž. Ta se tím stává hlavní fasádou předprostoru. Budova podél železničního mostu má směrem k mostu obchody a i tím je tvořen živý parter.

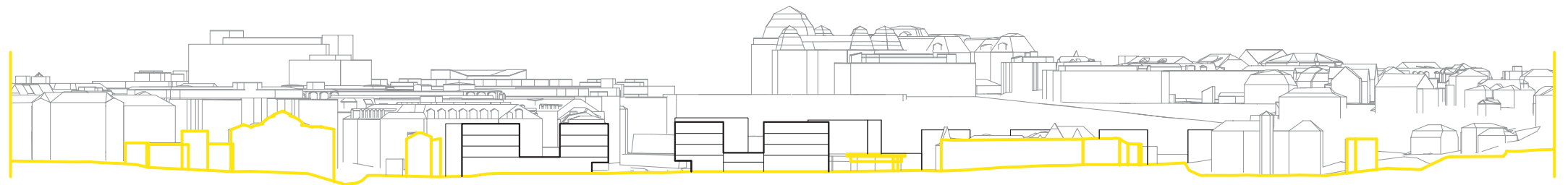
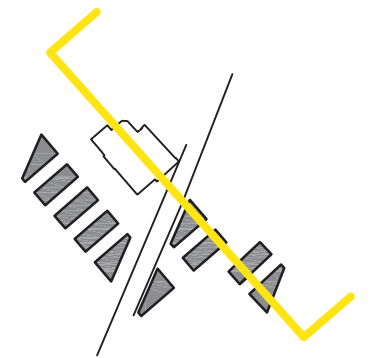
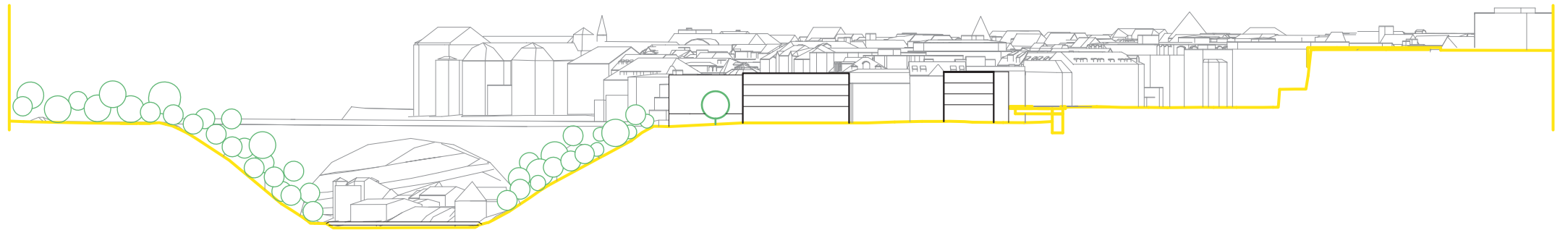
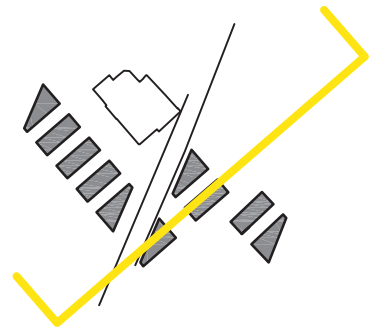
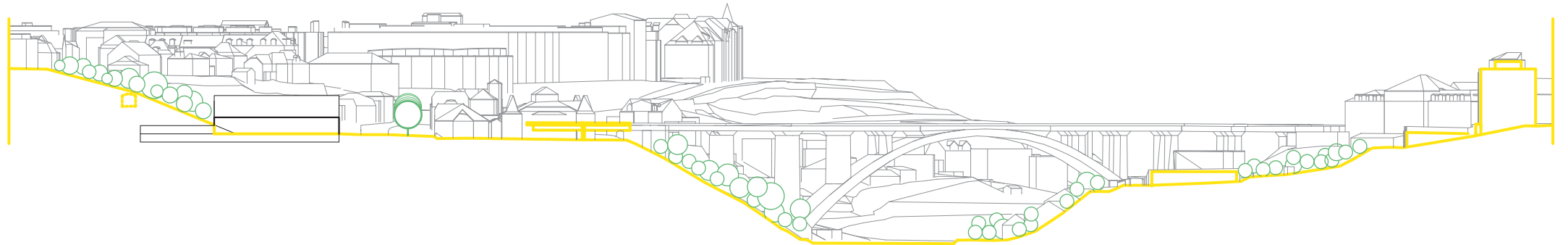
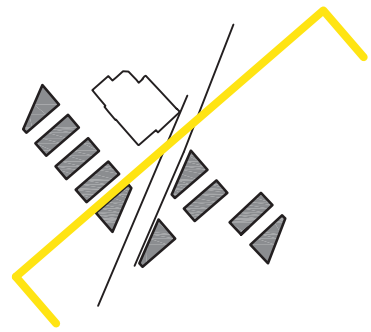
Dopravní řešení je dáno podmínkami soutěže Schindler Award. Ty nechávají možnost narovnaní silnic Neubrückestrasse a Hodlerstrasse (v přesně omezených liniích). Jejich narovnaním je vytvořena jasná struktura. Umístění silnice Westtangente do tunelu umožňuje návrh parku. Navrhované budovy navazují na výšky městských domů a v severní části jsou sníženy. Tím mají tyto domy lepší kontakt s parkem a nepřevyšují drasticky Reitschule.

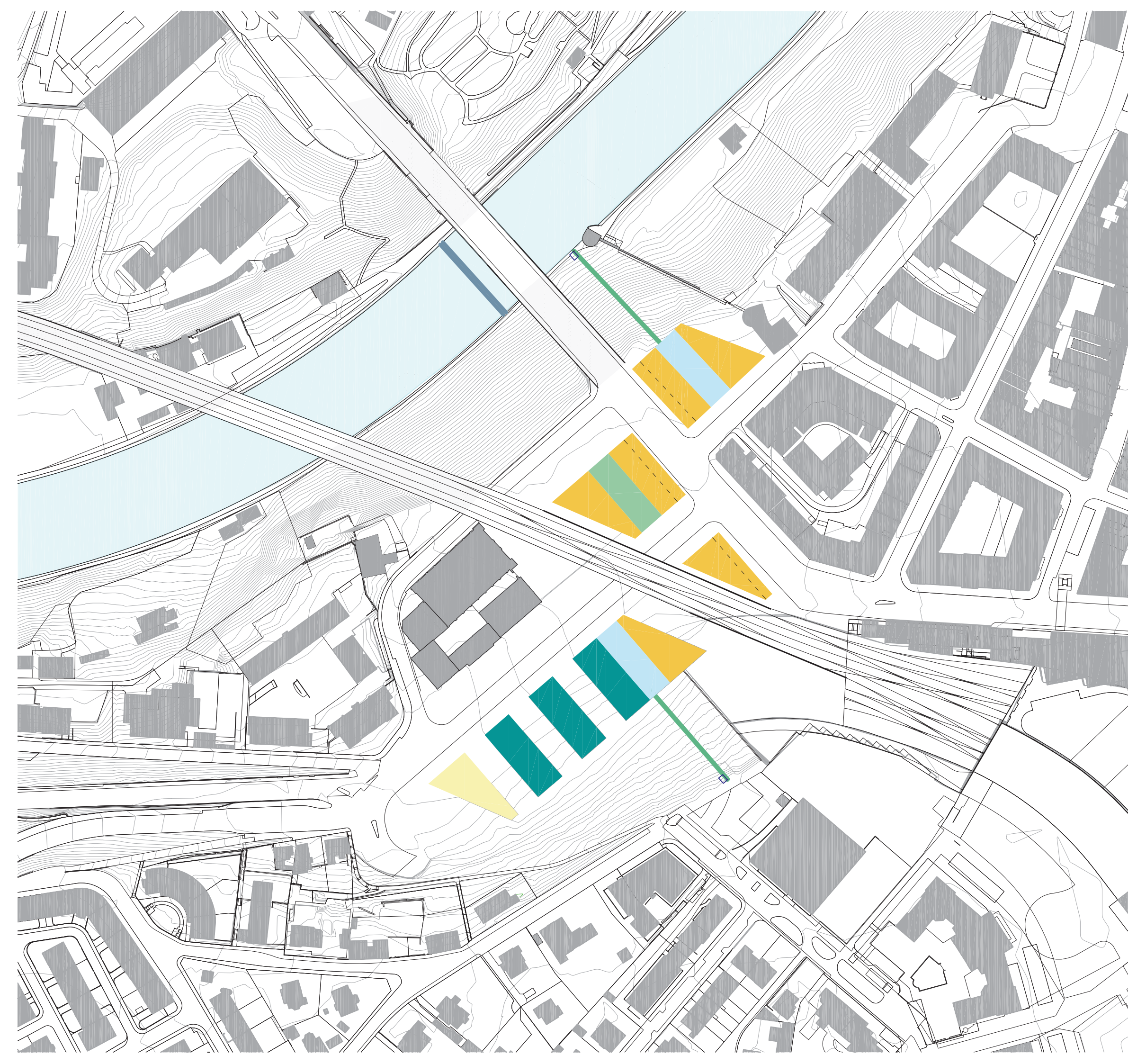

SITUACE

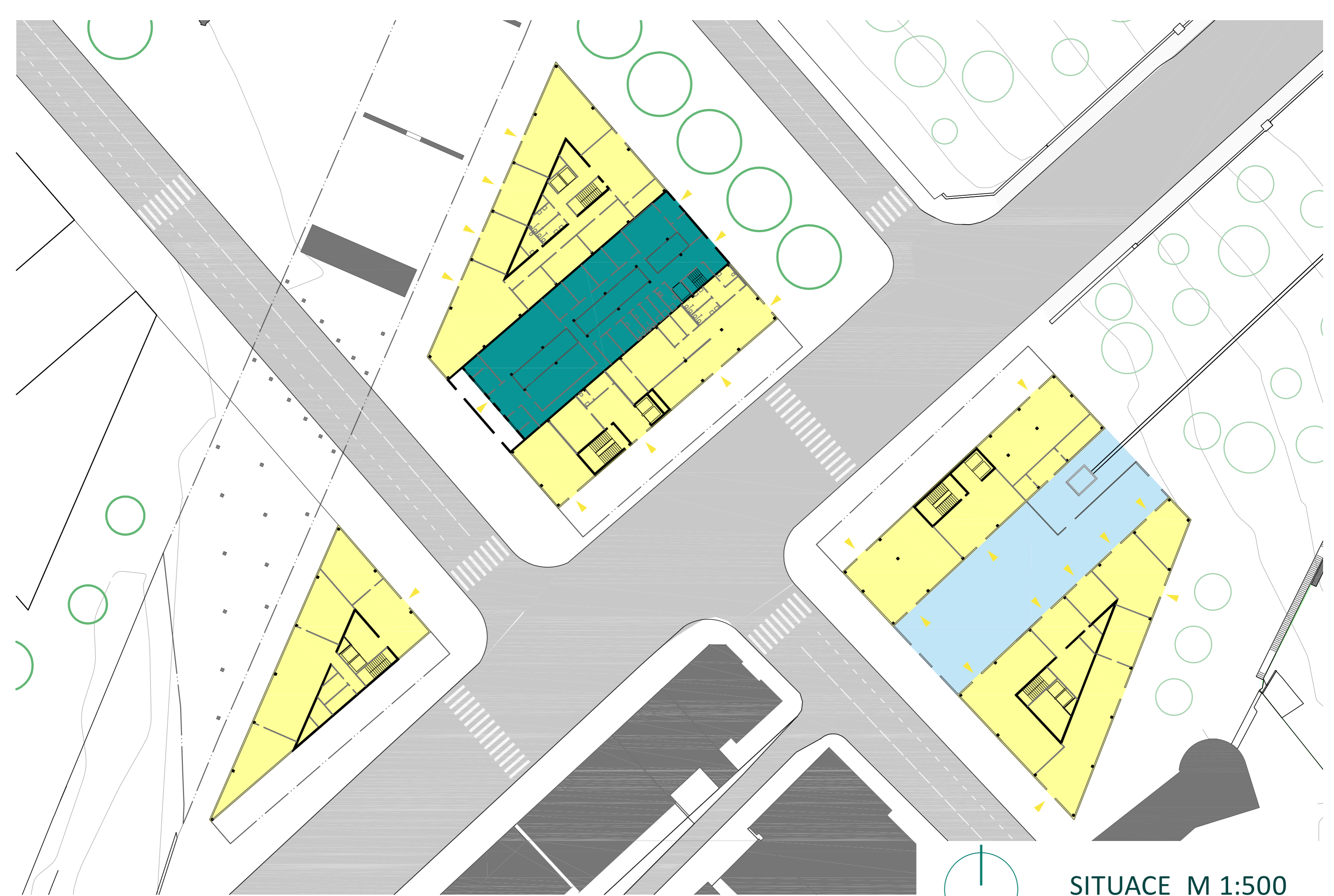

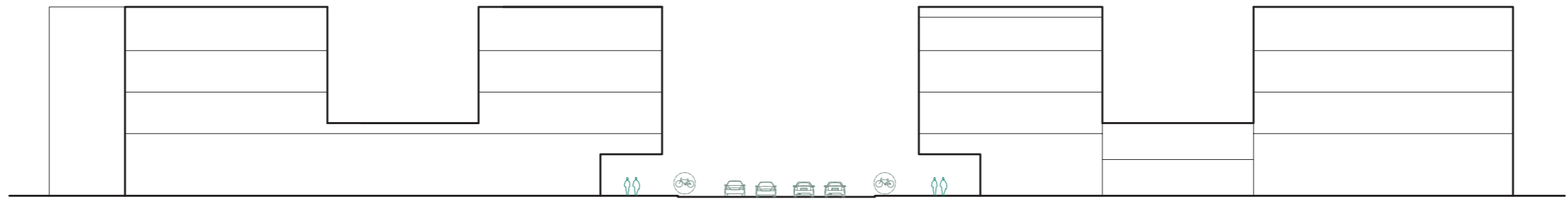
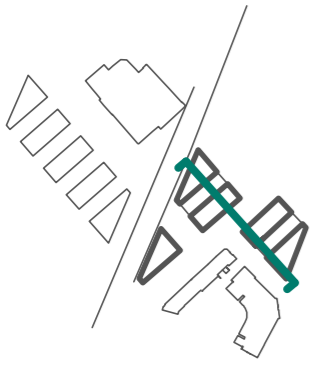
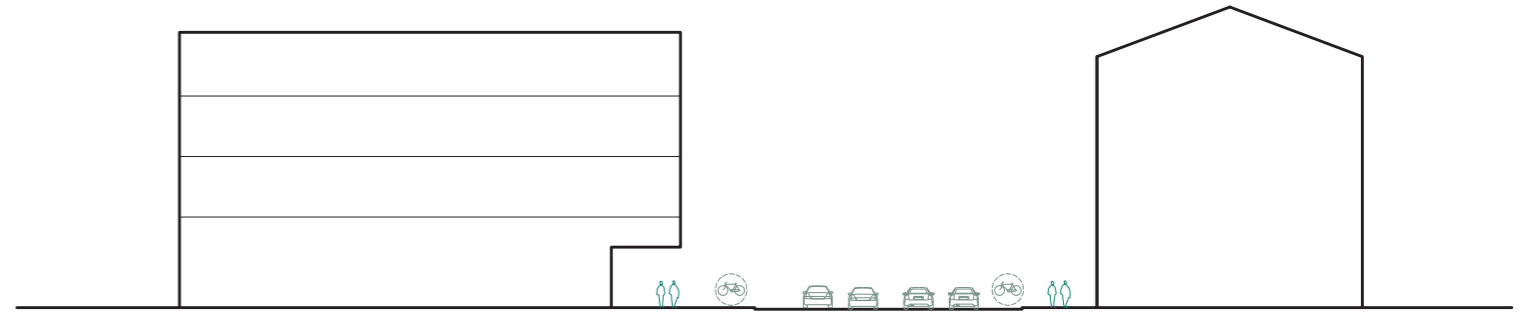
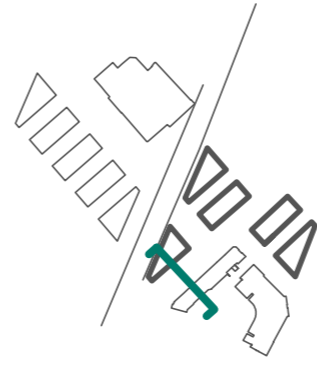
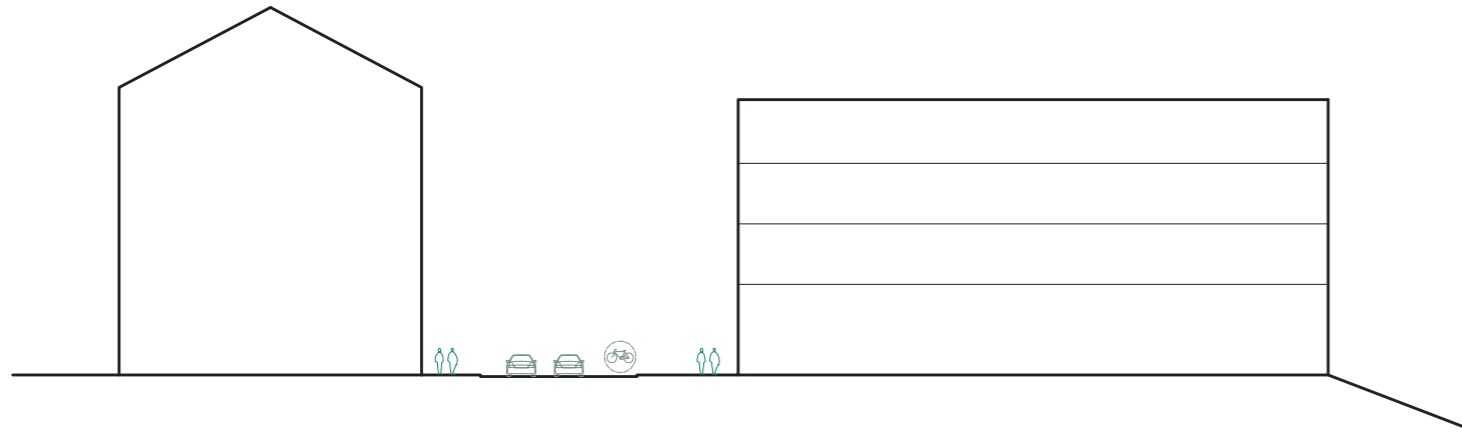
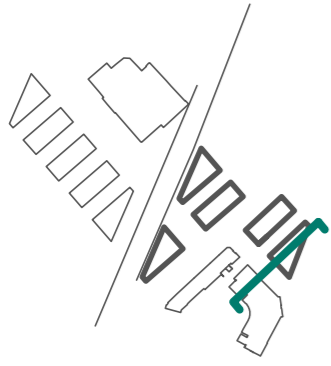
- ADMINISTRATIVA
S KOMERČNÍM PARTEREM
- PASÁŽ S NÁSTUPNÍ STANICÍ
LANOVÉ DRÁHY
- DŮM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB
- BYDLENÍ
- ADMINISTRATIVA
- LANOVÁ DRÁHA
- MOST PRO PĚŠÍ

FUNKČNÍ SCHÉMA M1:2000

SITUACE M 1:500

ŘEZY M 1:500

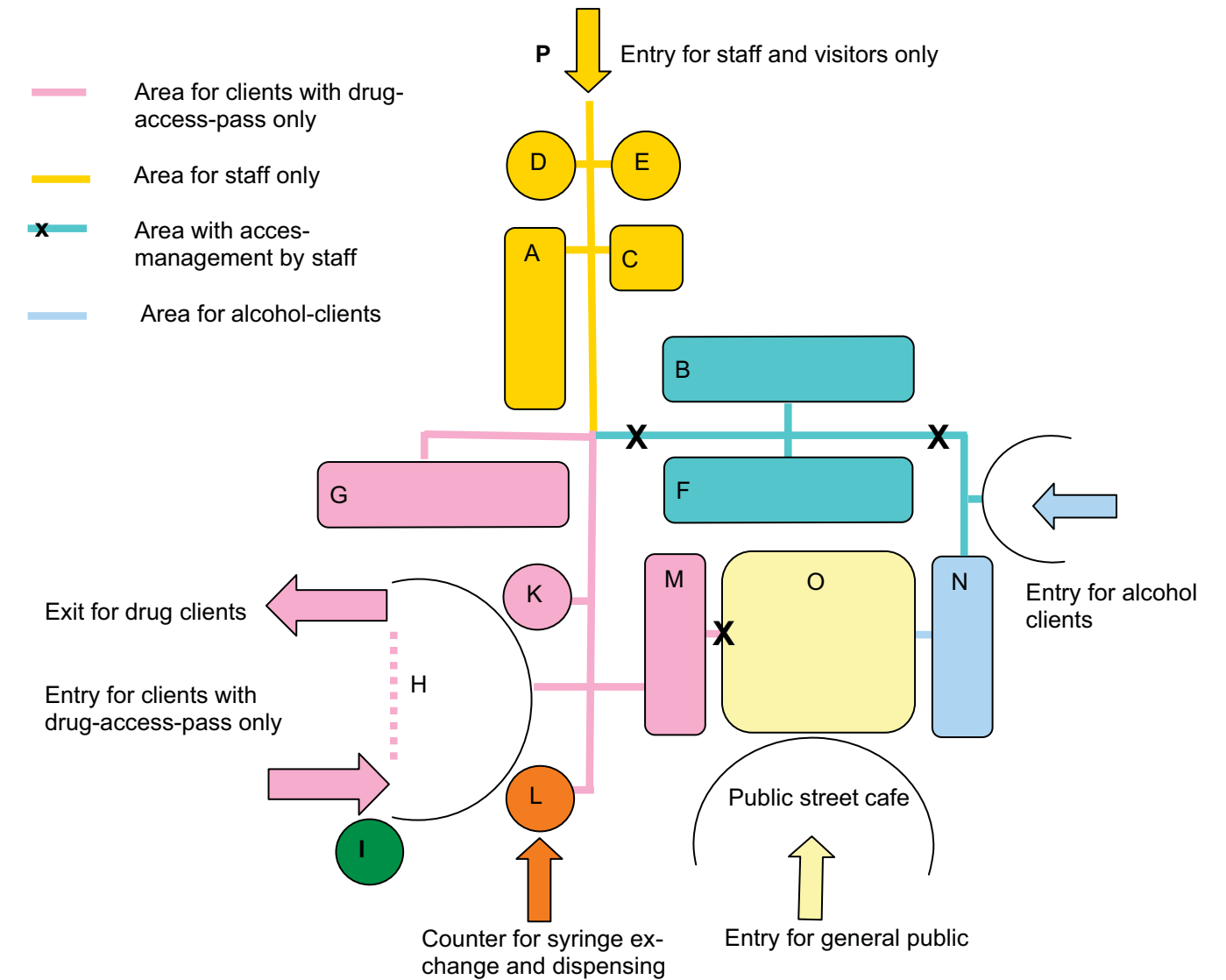
07 DŮM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Ve zchátralých budovách na křižovatce ulice Hodlerstrasse a Lorraine Bridge sídlí Drogenanlaufstelle. Toto centrum pro pomoc drogově závislým čelí neustálému tlaku veřejnosti, aby se přestěhovalo dál z centra města, kde by nebylo tak na očích. Nicméně zkušenosti s drogově závislými z Bernu i jiných měst ukazují, že přestěhováním centra by se snížila efektivita zde nabízeného zdravotního programu. Proto bychom si představovali přestěhování centra do nové budovy v rámci perimetru projektu.

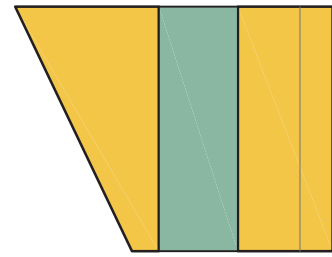
Pro využití synergie by sesterská instituce pro pomoc alkoholikům Alkistübli, také měla být integrována do nové budovy.

Jelikož jsou obě instituce financovány převážně z veřejných zdrojů, je naprosto zásadní, aby náklady na stavbu budovy byly vykompenzovány budoucími příjmy z pronájmu atraktivních komerčních prostor třetím stranám.

Surface allocation

- A Management area
- B Consulting area
- C Staff Area
- D 'La Strada' - base
- E 'Pinto' - base
- F Infrastructure for clients
- G Drugs-consumers area
- H Separate outdoor space
- I Securitas - base
- K Registration
- L Access
- M Daylounge for drugclients only
- N 'Alkistübli'
- O Restaurant area
- P Parking space for the 'La Strada' bus

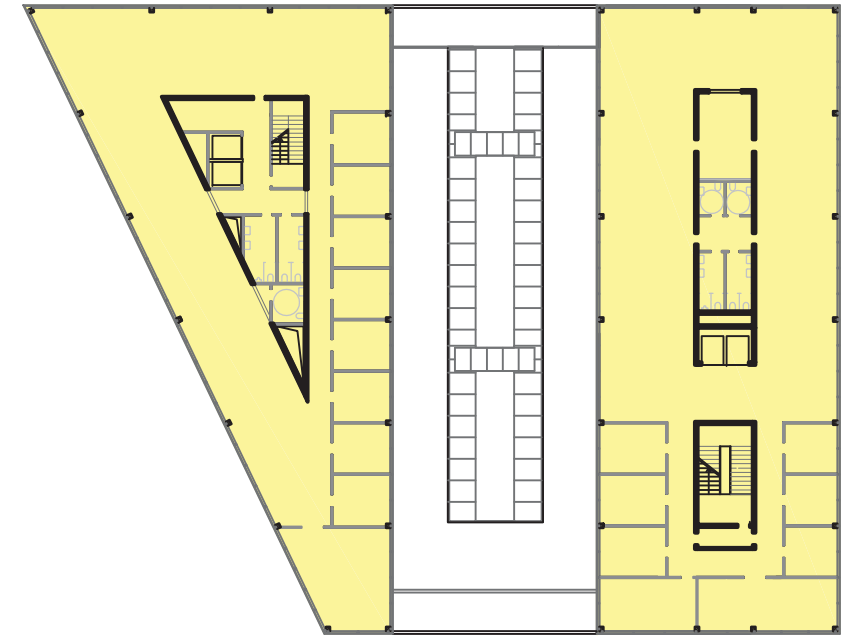

NAVRHOVANÝ DŮM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB
- PRO DROGOVĚ ZÁVISLÉ A ALKOHOLIKY
ADMINISTRATIVA

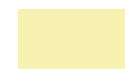
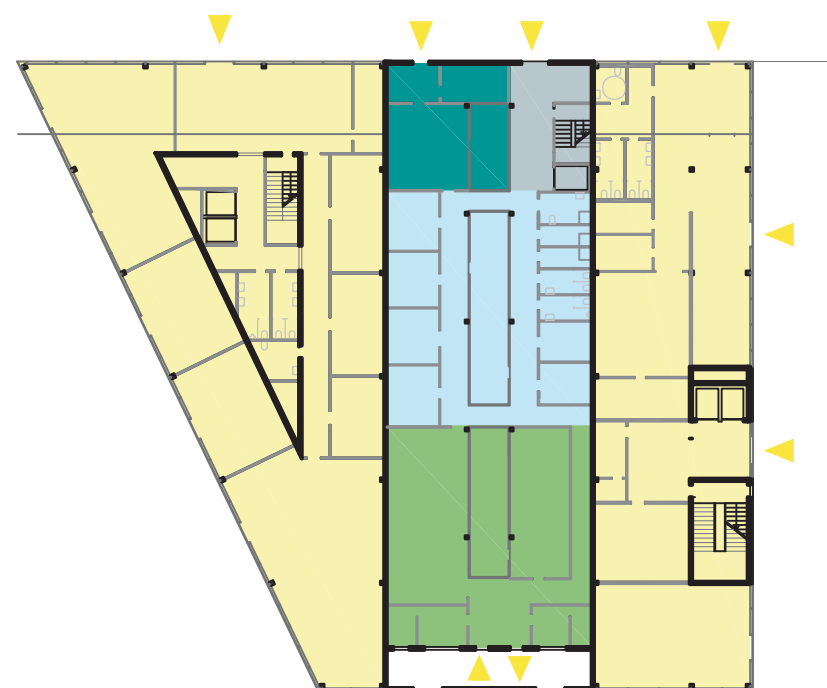

NEZISKOVÉ ORGANIZACE

ČÁST PRO ZAMĚSTNANCE A MANAGEMENT

ADMINISTRATIVA

KOMERČNÍ VYUŽITÍ

ČÁST POUZE PRO KLIENTY ZÁVISLÉ NA ALKOHOLU

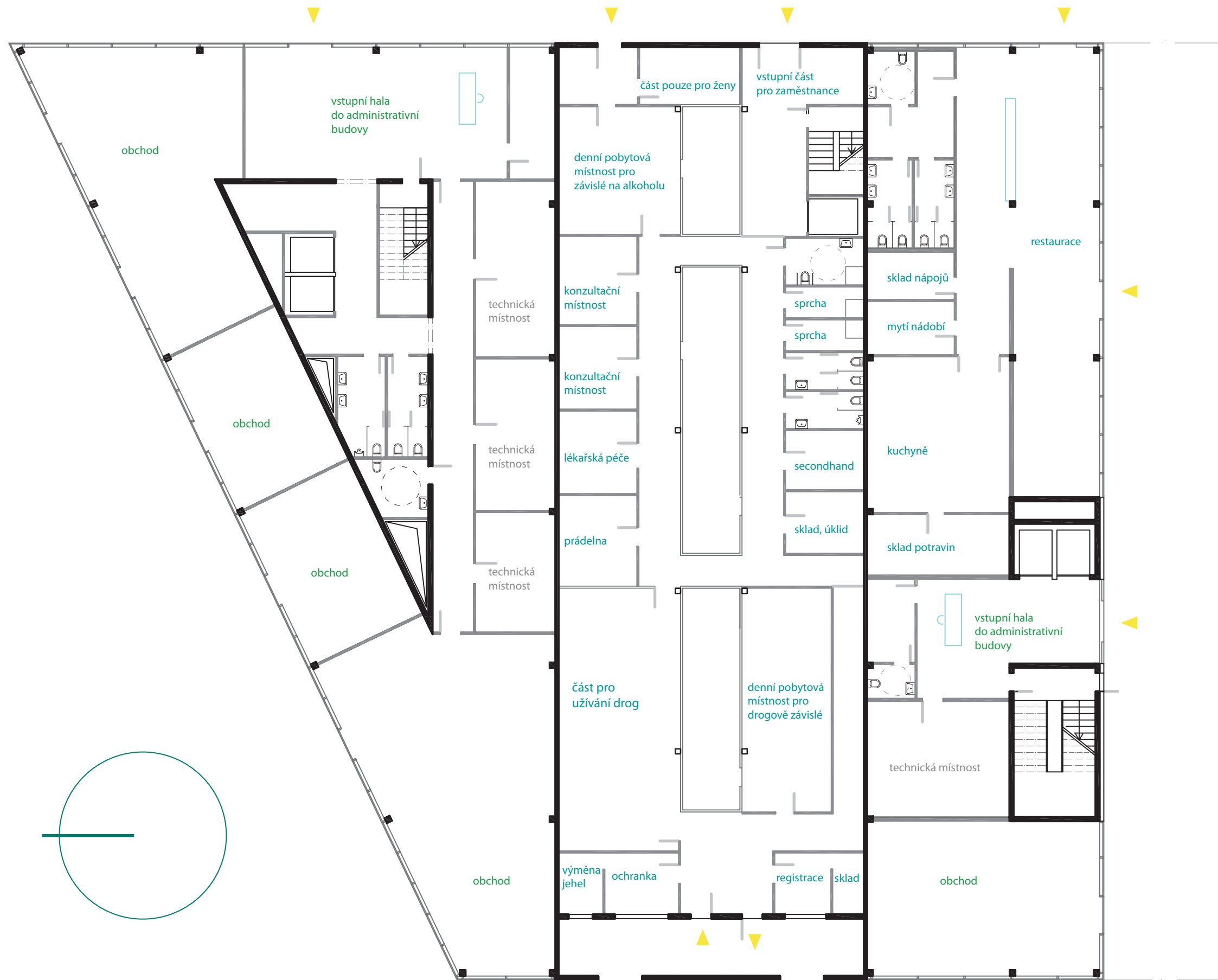
VSTUPNÍ ČÁST PRO ZAMĚSTNANCE

ČÁST SPOLEČNÁ PRO VŠECHNY KLIENTY

ČÁST POUZE PRO DROGOVĚ ZÁVISLÉ KLIENTY

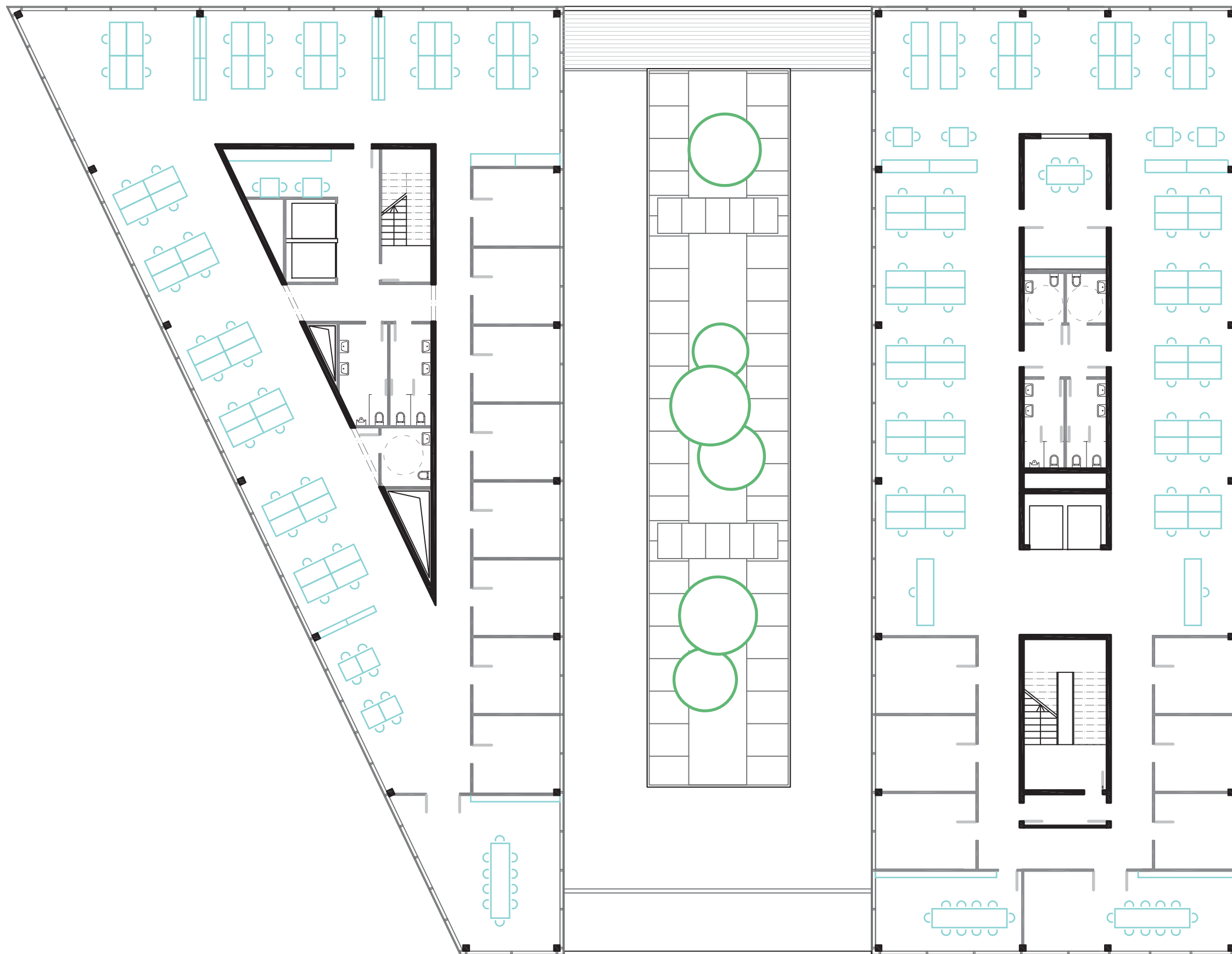

PŮDORYS 1.NP M1:200

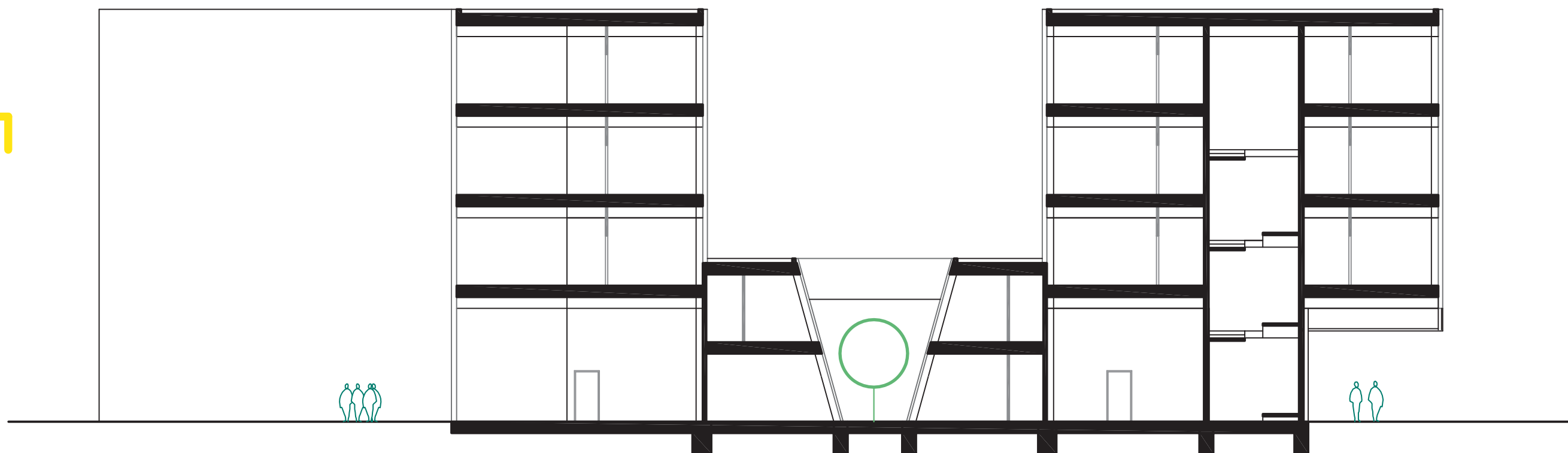
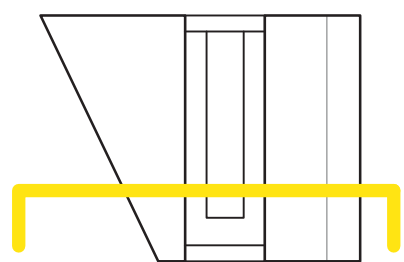

PŮDORYS 2.NP M1:200

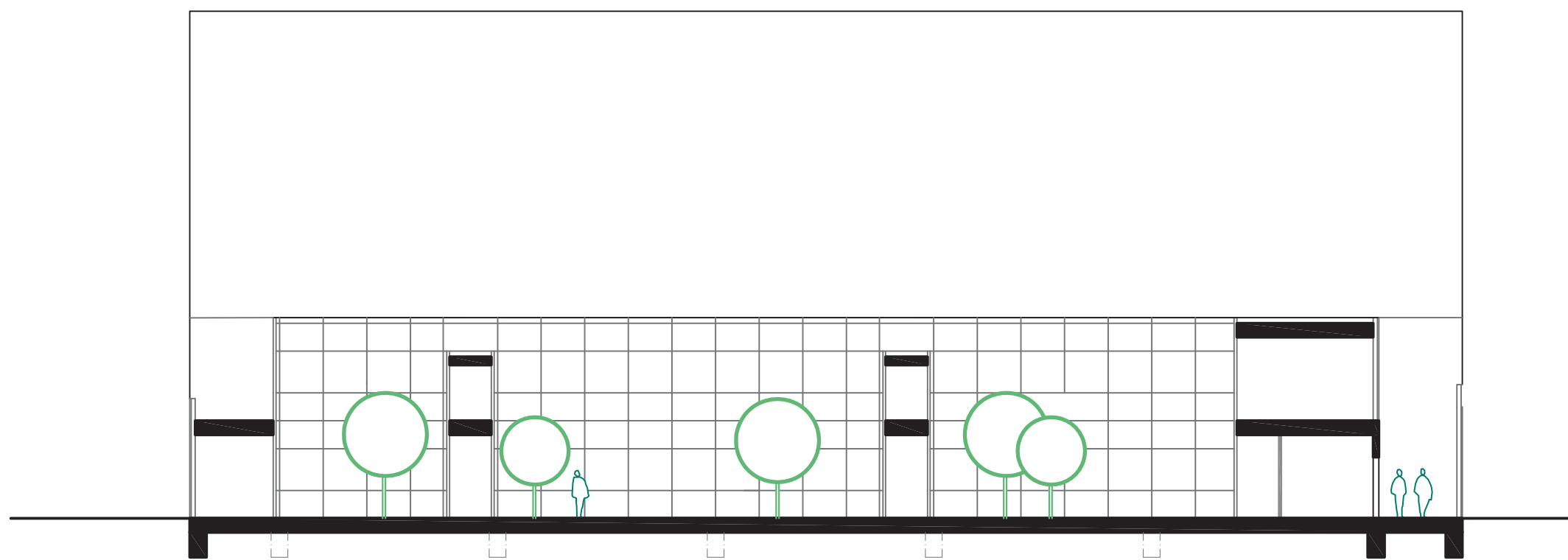
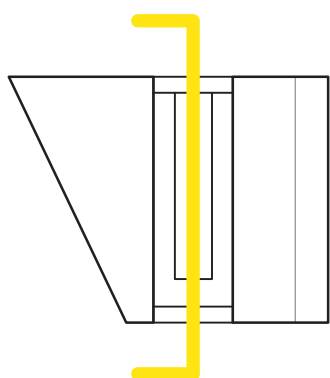

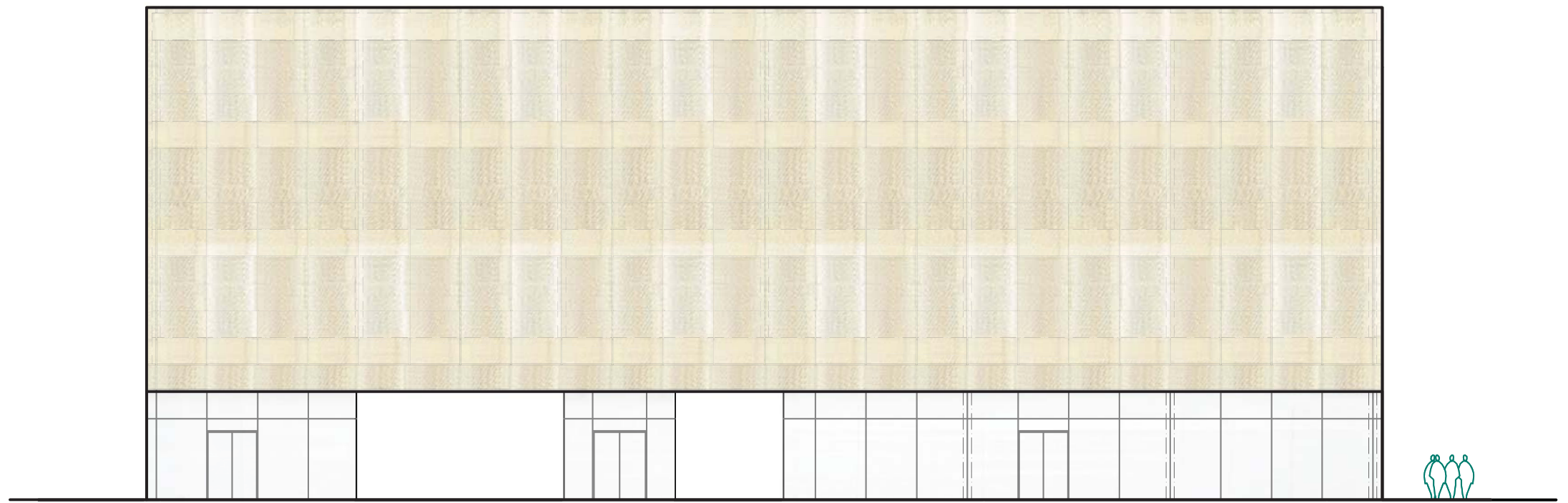
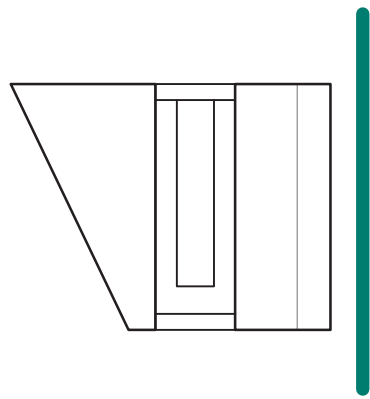
PŪDORYS 3., 4. NP M1:200

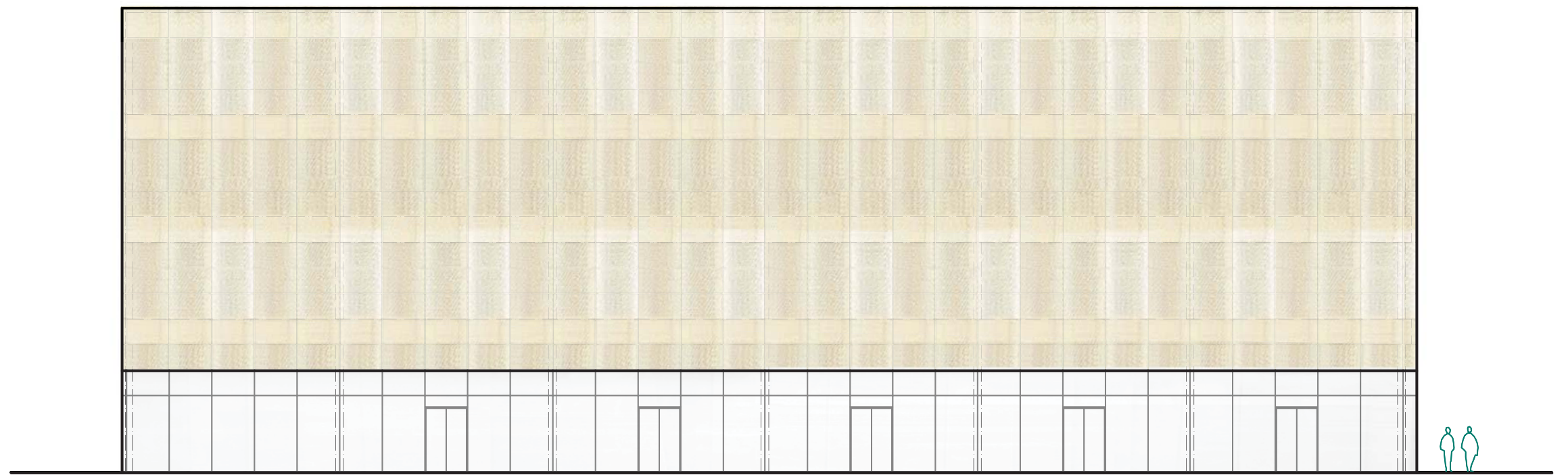
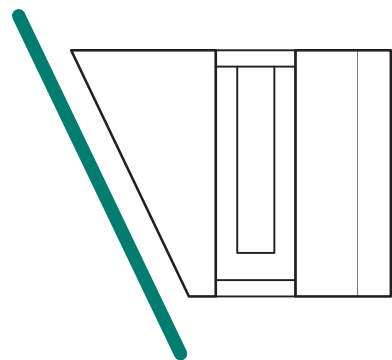
ŘEZ PŘÍČNÝ M1:200

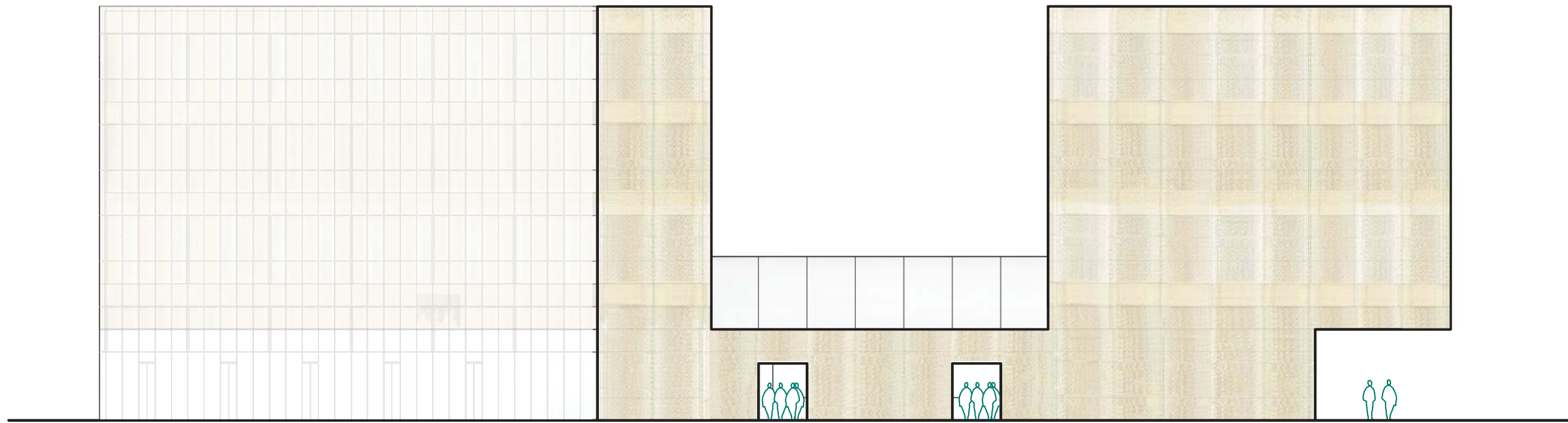
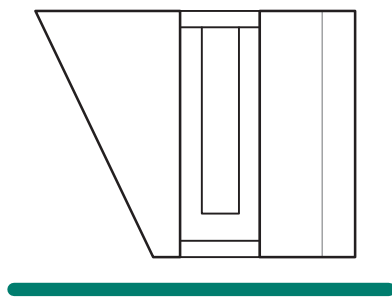
ŘEZ PODÉLNÝ M1:200

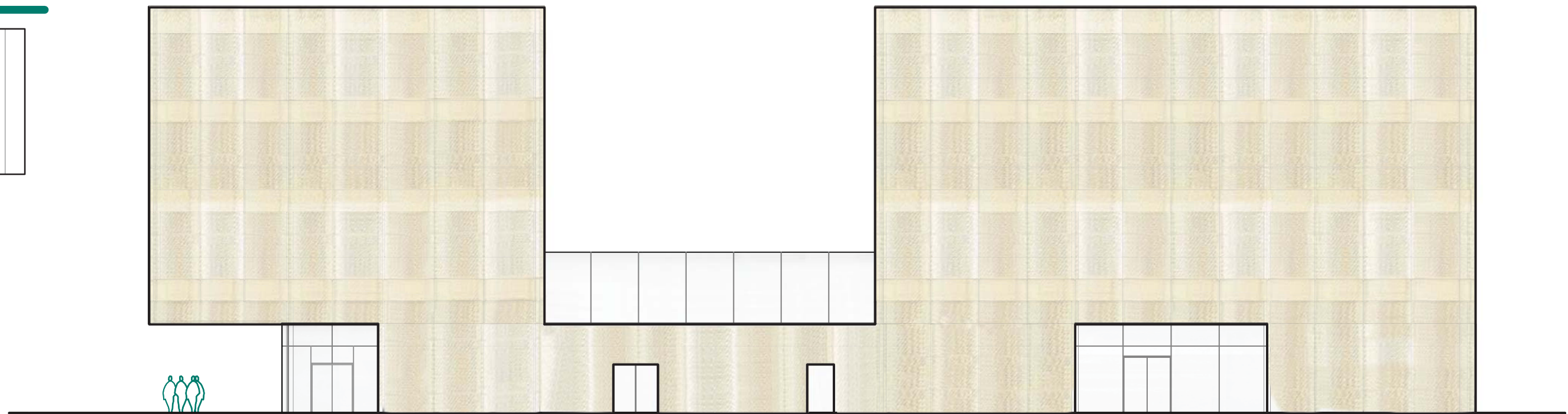
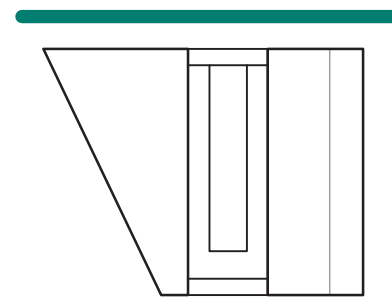
POHLED M1:200

POHLED M1:200

POHLED M1:200

POHLED M1:200

